

GIỚI THIỆU LUẬN ÁN TIẾN SĨ CỦA NGUYỄN DANH VU

ĐỀ TÀI:

“Thể hiện lịch sự như phạm trù ngôn ngữ - văn hoá trong tiếng Nga và một số phương tiện truyền đạt trong tiếng Việt” (Выражение вежливости как лингвокультурной категории в русском языке и некоторые средства ее передачи во вьетнамском языке). Hà Nội, 3.2006.

Chuyên ngành: Ngôn ngữ Nga

Cán bộ hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS. Trịnh Xuân Thành

2. TS. Lê Văn Nhân

3. PGS.TS. Trần Quang Bình

Cơ sở đào tạo: Khoa Đào tạo Sau đại học - Trường Đại học Ngoại ngữ Hà Nội

Phạm trù lịch sự từ lâu đã được nhiều nhà ngôn ngữ học trên thế giới quan tâm, nghiên cứu. Với tư cách là một phạm trù ngôn ngữ - văn hoá, phép lịch sự hầu như chưa được nghiên cứu một cách đầy đủ và hệ thống cả trong ngành Nga ngữ học nói chung và ngành Nga ngữ học ở Việt Nam nói riêng. Với mục đích làm sáng tỏ bản chất của lịch sự như một hiện tượng phức tạp trong giao tiếp ngôn ngữ và ngoài ngôn ngữ, nâng cao hiệu quả giao tiếp và năng lực văn hoá, đặc biệt trong đối thoại giữa các nền văn hoá, phạm trù lịch sự đòi hỏi phải được nghiên cứu một cách chuyên biệt. Lần đầu tiên phạm trù lịch sự được xem xét trên bình diện ngôn ngữ - văn hoá và giao tiếp liên văn hoá ở cấp độ luận án tiến sĩ ở Việt Nam.

Trong luận án, phạm trù lịch sự được xem xét từ nhiều quan điểm, cấp độ và bình diện khác nhau, trên cơ sở đó tác giả đưa ra một phương pháp tiếp cận hoàn toàn mới về phép lịch sự - lịch sự như phạm trù ngôn ngữ - văn hoá và phương tiện giao tiếp liên văn hoá.

Từ quan điểm tiếp cận ngôn ngữ - văn hoá phạm trù lịch sự được nghiên cứu trong mối liên hệ chặt chẽ và tác động qua lại giữa ngôn ngữ và văn hoá, trong sự thống nhất giữa các yếu tố ngôn ngữ và ngoài ngôn ngữ, nhờ đó có thể hiểu đầy đủ, thấu đáo các giá trị văn hoá hàm chứa trong các phương tiện ngôn ngữ và sử dụng các phương tiện đó một cách hiệu quả nhất. Ở đây, phép lịch sự hiện diện

như một đơn vị giao tiếp trung gian, liên kết hai địa hạt ngôn ngữ - văn hoá và là thành tố của cả hai phạm trù đó.

Nhờ cách tiếp cận ngôn ngữ - văn hoá, luận án đã xác định rõ các phương thức và hệ thống hoá hầu như tất cả các phương tiện ngôn ngữ biểu đạt lịch sử trong tiếng Nga, phát hiện và làm sáng tỏ những đặc điểm ngôn ngữ - văn hoá nổi bật, đặc trưng của các phương tiện đó.

Từ quan điểm lịch sử - truyền thống và văn hoá - dân tộc, luận án đã làm rõ các nguyên tắc cơ bản trong văn hoá giao tiếp của người Việt, trình bày một cách có hệ thống các phương thức biểu đạt lịch sử trong tiếng Việt, đồng thời làm rõ tính quy luật và nguyên tắc truyền đạt một số phương tiện thể hiện lịch sử đặc thù Nga sang tiếng Việt.

Luận án phân tích những khác biệt cơ bản giữa các phương tiện thể hiện lịch sử trong tiếng Nga và tiếng Việt, đặc biệt là các phương tiện đặc thù Nga như giao tiếp bằng dạng thức TBI/BI, các cách xưng hô, bằng tên, bằng họ, bằng phụ danh, các cách xưng hô trực tiếp, các dạng thức rút gọn thể hiện sự âu yếm, các dạng thức biểu cảm, nghi vấn, cầu khiến... và cách thức truyền đạt những dạng thức đó sang tiếng Việt. Ngoài ra, luận án cũng xác định những dạng thức tương đương thể hiện lịch sử trong hai ngôn ngữ và những tương đồng ngôn ngữ - văn hoá trong các phương thức biểu đạt lịch sử ở hai ngôn ngữ.

Kết quả nghiên cứu chuyên sâu phạm trù lịch sử có giá trị về lý luận và thực tiễn, có thể ứng dụng hiệu quả trong việc dạy tiếng Nga cho sinh viên chuyên ngữ Việt Nam, biên soạn giáo trình thực hành tiếng, giáo trình dạy dịch; trong dịch thuật và so sánh - đối chiếu; góp phần nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Nga, nâng cao năng lực giao tiếp và năng lực văn hoá của người học, đặc biệt trong điều kiện giảng dạy ngoài môi trường ngôn ngữ và văn hoá Nga. ▣

